

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 8.

V Ljubljani 1. avgusta 1881.

Leto XI.

Sirota.

„Čujte ata! čujte mama!
Kam otrok se čem podat' ?
Sem na svetu reva sama —
Vsmili se me Bogee zlat!“

Tak sirota tam žaluje
In se dčati kam ne vé;
Na gomilah omaguje,
Kjer roditelji ležé.

In glej! po enakem poti
Pride mož po grobih vprók;
Milo stopi zdaj k siroti,
Ker je slišal njeni včk.

„Pod neusmiljeno gomilo“ —
Pravi k njej — „je grôb globôk;
Bog le sliši vpitje milo —
Vslišal ga je, ljub' otrok.“

„Na vrt božji me je gnalo,
Tukaj moja hči leži;
Tu jo je sreč iskalo,
Ker domá tolažbe ni.“

In — previdnost božja svéta!
Ko tolažbe ni nikjer —
Najdeva si — ti očeta,
Jaz, sirota, v tebi hčer!“

Emanuel Tomšič.

— * —

Zrno do zrna — pogača.

I.

Pri Pilovei imajo pšenične žnjice. Na njivi pod cerkvijo žánjejo. Po-
létinsko solnce vroče pripéka z neba, ki je le tu in tam malo premré-
njeno od tenke meglice. Razpaljen zrak miga nad porujavelim žitom in
lahak vetrič pripogne sim ter tja prav na lašno rése po klasovji. Pôt lije

gibičnim žnjicam po obrazu. Srpi se naglo krhajo ob osuhlh steblih in ósla pogostoma poje. Vendar gre delo naglo izpod rok; požetega in povezanega žita je vedno več za žnjicami. Sredi njive je napravljena iz snopovja piramida: pasíne stojé na tleh in glavíne se stikajo na vrhu takó, da je med snopovjem senčnat prostor. Tu je vrč, odet z zelenim plevelom, a vendar se je voda v njem užé močno ogrela. Poleg vrča se hladita deček in deklica. Skozi snopje prodirajo posamezni solnčni žarki igrajoč se mladčema po zornih licih. Mižita od vročine in spančkata rahlo. Tu zašumi strnišče. Deček privzdigne glavo in zagleda hišnega gospodarja, držečega v roci pobran klas. — Bila sta otročíca kočarska in živela sta pri materi, ker jima je oče rano umrl. Mati je stanovala v koči, katero je imela v najému; najemnine sicer ni plačevala, a morala je zato gospodarjevím pomagati pri delu na polji. — „Kaj lenarita in maneta žito; le na solnce in pobirajta klasovje raztreseno po polji. Potem ga lepo posušita in omlatita, pa dobodeta sémena za jesen.“ Takó govori gospodar resno in izpodbujevalno. Tinče se naglo ozrè najprej na gospodarja, potem na sestrico. V hipu sta oba po konci ter jameta pobirati klasovje. Solnce še pripeka; tudi veter popihava močnejše ter prinaša s seboj hlad. Otroka tekata sím ter tjá po polji; pazljivo gledajoč na tla pripogibata se in zbirata klasje v roci. Vsaj srp pri urnem delu preseka marsikatero steblo previsoko, da odleti v stran in obleži med strniščem. Kadar zbereta precej klasja, povežeta ga z bilko v snopičke ter jih neseta k materi, priletnej ženici, ki se pa vendar še pridno kriví pri žetvi, da snopičkom odseče predolgo steblovje.

Pod večer pridejo možaki z vozovi na polje. Znašajo snopje in ga nakladajo. Pri tem opraviu pade zopet marsikateri klas iz snopja in naša delavca vse pobereta. Takó gre dan za dnem, dokler je kaj žeti in neutrudna nabiralca precej nabereta.

Snopiče sušita na polici, ki je bila koči pribita na steno. Zvečer jih spravita pod streho, a zjutraj jih deneta sušit. Na žarkem solnci se žito hitro posuši in zrnje utrdi. Nu, Tinče ne pusti žita omlatiti, rekoč: „Kadar bodo mlatili pri gospodarjevih, tistikrat bodeva tudi midva.“

Necega jutra se Tinče užé na vse zgodaj prebudi. Ní li čul pok! pok! iz gospodarjevega skednja? Vstane iz postelje, odprè okence in prislušava. Nič ni slišati; ravno so prenehali mlatiti. Ko nasadé, udarijo z nova. Razveselivši se, prileti k spečej sestrici, lasé jej gládi in jo budí.

Od same náglíce in veselja pozabita malo ne na molitev. Le prekrížata se in priporočita se angelju váruhu. Potem pometeta izbo, pogrnetá rjuho na tlak in namečeta na njo snopičev. Tedaj bi se imela pričeti njuna mlatva. Ali s čim mlatiti? Tinčetu kmalu pade prava misel v glavo. Skozi vežna vrata zletí po bliskovo pred gospodarjev pod, kjer išče ubitih cepcev. Sreča mu je ugodna; hitro najde par cepcev, ki so se bili pri prvem nasádu ubili mlatičem.

Med mlatvijo je Tinče dostikrat opominjal sestro, naj udarja pravilno, da se bo njuno pokanje malo ubiralo. Preobrnetá nasád ter potipata klasje, je li užé prazno, in ko se prepričata o tem, pretresavata v rokah slamo, da ne ostane kaj zrnja v njej. Potem razpihavata pleve raz žitni kup, mešaje ga z rokami. Marjetica — takó je bilo sestri imé — preresetá žito na ma-

terino rešeto in ga obravná. Očiščeno zrnje, lepo rumeneče v jutranjih žarkih solnea, spravita v vrečice ter jih trdo zavežeta z vožo. V skrinji se je hranilo potem seme do jeseni.

II.

Jedva giblje človek, pa mu užé pravijo: pojdi in delaj! Naš Tinče ni še prestopil sedmega leta; a moral je užé iti v službo. Jesenovec je prišel ponj, ker mu je pastir ušél; koz mu pač ni kazalo puščati samih na paši. Z materjo se je pogodil za Tinčetov zaslužek. In tako je bilo treba na Male Gospojnice dan mlademu dečku navezati culico. Dvoje platnenih sraje in jedne hlače so bile notri. Breme v roci je bilo lahko, a srce težko. Solzé so mu se silile v okó, da-si ga je mati tolažila, s čimur ga je mogla. Pravila mu je, da služi nove hlače, nov klobuk itd., da pride o božiči v góstje, da se lahko oglasi domá, kadar pride v nedeljo popóldne h krščanskemu nauku. A vendar se ni razveselilo njegovo srce. Od žalosti je pozabil na igráče ter na vse, in skoraj bi ne bil dal ljubljenej sestri roke v slovo, da mu ni mati velela.

Rosa se na solnci posuši, če je tudi velika. Tudi solza v očesu usahne in gorjé izgine. Tinče se je v kratkem privadil svojemu poslu in šegam, ki so bile navadne pri Jesenovecu. Dolgčas mu je res bilo večkrat in posebno z večera, kadar mu je bilo treba iskati koz in jih ni mogel najti hitro, zjokal bi se bil skoraj od same nejevolje in žalosti. Radi bi mesto njega vračali objéstne koze z vrtoglavih pečin ali iz gostega gozda, kadar se napravijo za gobami, in še kako drugo dobroto bi mu radi storili, ali mi tega ne utegnemo in mlademu človeku je dobro, če kaj prestane, da pozneje možak umno ravná in pridno dela ter se starec s čim pohvaliti more.

Božič je prišel. Tinče koraka iz cerkve po škripajočej gázi. Kar ga nekdo od zadaj potiplje. Ozrè se in glej — sestra stoji pred njim.

„Malo da se te nisem ustrašil,“ reče Tinče, „kaj mi boš povedala?“

Déklica se nasmeje ter reče: „Na góstje pridi jutri popóldne. Mati so naročili, da gotovo pridi!“

Še precej časa sta stala na gázi in govorila. Še le ko bratec opazi, kako Marjetici od mraza klepečejo zobjé, zapnè si trdneje suknjo in se posloví od sestre.

Druzega dné popóldne gazi Tinče na celo sneg proti domačej koči. Sicer bi lahko po gázi šel domóv, a nalašč gre po bližnjici, češ, bodem prej domá. Na palici črez ramo nese zveženj. Dvoje potic, ki ju je od gospodinje dobil za božič, pogledava iz rute vèn v rezki mraz in v sipični sneg, po katerem bleští solnce pomikajoče se proti zatonu. Zraven potic ima v ruti še nekaj soriščnega kruha, ki si ga je med letom pritrgal, na peči posušil in shranil. Rumena potičina skorja bi ga kmalu premotila, da bi si je odlomil kos. Ali neče! Célo mora prinesiti domóv. In nekako vesel je in ponosen. In zakaj bi ne bil? Saj se dómu bliža, k svojej materi. Da-si je Jesenovčev dom jedva poldrugo uro od Tinčetovega zavičaja, poskusil je vendar užé, kaj se pravi jesti ptuj kruj, ako tudi zaslužen, kaj se pravi ubogati na prvo besedo in v dežji in v mrazu biti pod milim nebom. Zdaj pa se vrača zopet domóv, kjer je preživel najlepše dni svojih otročjih let. Res bo treba kmalu

slovo vzeti; pa če človek še prišel ni, čemu bo užé na odhod mislil? In nove hlače! Prav radosten jih je in ponosen na nje. Sicer so skrojéne precej ohlatno in gubančijo se. Pa kaj to? Lepših ni še videl pri nobenem svojem tovarišu. Pa sam jih je zaslužil in to je nekaj. Čut samostojnosti se mu vzbuja v teh trenutkih in v ponosnem srci se mu snuje misel, kako bo pomagal materi, kadar jej onemorejo roké. S tacimi mislimi v srci stopa dalje. Najpred zagleda dimnik, moléč iz slamnate strehe, in kolobarčke dimú, vzdigajoče se v čisto zračje. Prestopi črez plot, še nekaj korakov, vežne duri zaškripljejo in — domá je.

III.

Tinče je jedva podal materi roko, pa je bil užé v sobi. Tu sta s sestro tekala od police do police, pretipala in prevonjala sta vse. Tinče poprej po mišljenji užé na pol mladenič, bil je zdaj pod domačo streho zopet ves nekdanji igračnik. Marjetica mu je razkazovala vse, kar je vedela in znala. V miznem predalčku je imela vretena, na katera je sama napredla preje. Za durmi je stal njen kolovrat, in ko bi ne bil velik praznik, vsedla bi se takó j zanj in ga malo zagonila, da bi videl brat, kako urno zna presti. V skrinjico na klopi je spravljala bukvice, na katere se je učila čitati. Podarili so jej bukvice gospod župnik, ki so po zimi iz gole ljubezni do napredka poučevali otroke v čitanji in pisanji.

Ker le preveč šarita in ropočeta, stopijo mati v sobo in pokarajo Marjetico, rekoč: „Pusti Tinčeta, da se malo odpočije. Pomisli, on je daleč prišel, a ti vedno doma tičiš.“ To rekši obrnejo se k Tinčetu ter mu rekó: „Ti si užé gotovó gladen; le malo potrpi, kmalu bode jed na mizi.“

Stara ura na steni ni premaknila za prst svojega kazala naprej, da so mati užé prinesli jed na mizo. Tine je jedel sláстно; v prvej radosti je pozabil na jed, a vzešši žlico v roke, spomnil se je praznega želodca.

Naposled prinesó mati zelenkasto kozico, pregrneno z belo platenino. Kaj pač tiči tam notri?

„Ugani,“ pravi sestra in lepe, velike oči se jej svetijo od veselja.

„I kaj, malo postanega zelja,“ odgovori Tinče za šalo.

„Ni res, še dvakrat smeš ugibati.“

„Mórda mlečna kaša, moja paša.“

„Tudi ne. Še jedno reci!“

Tinče pomisli in zmigne z ramama. Nato reče: „Ker tako skrivate, najbrže je kos pečenega lesjaka. Saj ga je tudi óno leto naš strije ujel in ga nam prinesel pokušat; pa jaz nisem maral zanj.“

Sestra se na glas zasmee, a mati potegnejo beli prtíč raz kozico. Bela pogača se pokaže z listkom na vrhu. Tine hlastno seže po njem ter čita:

Dragi mi brat!

Znam, da še pametiš, kako sva predlanskim nabirala rumeno klasje po polji, kako sva žito omlatila in seme spravila. Ko so jeseni gospodarjevi sejali ozimino, poprosila sem hišnega očeta, da je dovolil najino žito posejati na svoje polje. Obciljala sem óni košček; vzpomladi sem ga pridno oplévala in jeseni sve z materjo poželi visoko in bogato žito. Zrnja je bilo nad mernik.

Nekaj so mati dali v malin za božič, a drugo še hranive. Ko sve óni dan kruh pekli, povedali so mi mati, da še niso mesili beljaka, kar so pod to streho. Kaj ne, da je resničen prigovor, ki pravi: „Zrno do zrna — pogača.“

Mati je bila presrečna v krogu svojih otročičev. Zdaj je zrla z blestčim očesom na Marjetico, svojo pridno, razumno in ljubečo hčer, potem zopet na Tinčeta, razločno čitajočega sestrino pismo. Na jaslice je pogledala v kot; videla je Marijo, klečečo pred jasicami, kjer leži njeno dete. In materino srce se je napolnilo z veselim ponosom in iz njenih oči je hitel hvaležen pogled k priprostim podobam presrečnih nebeščanov.

Jos. Gradčian.

—*—

Dobri otroci.

Milka je prišla iz šole domov. Mati jej dadó lep kos belega kruha za južino. Milka se vsede k oknu, da bi jedla kruh, ki so jej ga mati dali. V tem hipu stopi berašk deček pod okno, ter prosi Milko malo kruha. Milki se deček v srce smili, takój mu podá ves kos, rekoč: „na, vzemi in jéj ga; rada ti ga privoščim!“ — Deček vzame kruh, prijazno pogleda Milko in se jej zahvali; a kruha ní hotel jésti, da-si mu je bilo videti, kako zeló je lačen. — „Zakaj ne ješ kruha, ki sem ti ga dala?“ vpraša Milka beraškega dečka. — „Nesem ga materi, ki leží bolna v sosedovem skednji,“ odgovori deček. — „Le jej kruh, ki sem ti ga dala,“ reče Milka,

„prosim hočem svoje matere, da ti dadó še drug kos za tvojo bolno mater.“ — „Nè, nè, jaz tega kruha nočem jésti; preveč lep je, in ravno tega nesem bolnej materi,“ odgovori deček in solzé mu zaigrajo v očesih. — „Ali nisi lačen?“ vpraša ga Milka. — „To je, da sem lačen,“ odgovori deček, „ali moja mati je bolna.“

Vse to so slišali Milkina mati, ki so stali Milki za hrbtom pri odprtem oknu. Takój pokličejo ubozega dečka v hišo in mu dadó cel hlebček kruha in velik kos mrzle pečenke, rekoč: „na, to vzemi in nesi bolnej materi, ter pridi zopet, kadar boš lačen; a zdaj le jej kruh, ki ti ga je dala moja dobra hči Milka. Deček je pojédel kruh z veliko slastjó, a pečenko je spravil, da jo nese materi domov.

Otroci, kako se vam dopade Milka, in kako beraški deček, ki je takó zeló ljubil svojo bolno mater?

I. T.

—*—